

מספר פנימי:

הכנסת העשרים וארבע

יוזמות: חברי הכנסת

//

הצעת חוק הנגשת מוצרי מחזור בגופים ציבוריים, התשפ"ב-2022

<p>1. בחוק זה – "מוצרי מחזור" – תחבושות היגייניות חד פעמיות, טמפונים ומוצרים דומים; "גוף ציבורי" – גוף שנותן שירות לציבור, המנוי בתוספת;</p>	(1)	הגדרות
<p>2. גוף ציבורי יספק בתאי השירותים שהוא מפעיל מוצרי מחזור, באופן נגיש וזמין.</p>	(2)	חובת הנגשה של מוצרי מחזור
<p>3. גוף ציבורי יגיש מדי שנה לשר הכלכלה והתעשייה דיווח בדבר יישום ההנגשה של מוצרי המחזור.</p>	(3)	דיווח לשר
<p>תוספת (ההגדרה "גוף ציבורי" בסעיף 1)</p> <p>(1) משרדי הממשלה, לרבות יחידותיהם ויחידות הסמך שלהם; (2) צבא הגנה לישראל; (3) לשכת נשיא המדינה; (4) מינהל הכנסת; (5) משרד מבקר המדינה; (6) בתי משפט, בתי דין, לשכות הוצאה לפועל, המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות וגופים אחרים בעלי סמכות שפיטה על פי דין; (7) משטרת ישראל; (8) הרשות הארצית לכבאות; (9) שירות בתי הסוהר; (10) עירייה, מועצה מקומית או מועצה אזורית; (11) תאגיד מקומי שלפחות מחצית ההון או לפחות מחצית כוח ההצבעה בו מוחזקים, במישרין או בעקיפין, בידי רשות מקומית או בידי תאגיד מקומי אחר,</p>	(4)	תוספת

<p>או שיש לרשות מקומית או לתאגיד מקומי אחר, במישרין או בעקיפין, זכות למנות לפחות מחצית ממספר הדירקטורים בו או את המנהל הכללי שלו, והכול כשהחזקה או זכות המינורי כאמור הם של הרשות המקומית, לבדה או יחד עם אחד או יותר מאלה:</p> <p>(א) רשות מקומית אחרת, אחת או יותר;</p> <p>(ב) המדינה;</p> <p>(ג) תאגיד מקומי אחר, אחד או יותר;</p> <p>(12) בית חולים ציבורי;</p> <p>(13) קופת חולים כהגדרתה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994;</p> <p>(14) תאגיד שהוקם בחוק או לפיו;</p> <p>(15) חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.</p>		
<p>תחילתו של חוק זה חצי שנה מיום פרסומו.</p>	<p>(5)</p>	<p>תחילה</p>

דברי הסבר

הצעת חוק זו נוסחה על ידי [מכון זולת לשוויון וזכויות אדם](#).

מחזור חודשי הוא חלק משגרת החיים של חלק משמעותי מאוכלוסיית ישראל והעולם. למרבה הצער, במקרים רבים עדיין המחזור הנשי והוסת נחשבים לנושא שיש לגביו רגישות חברתית, סטיגמה שלילית או השתקה.

בשל הצורך לרכוש את המוצרים המיועדים לשימוש בימי הוסת של המחזור החודשי באופן שגורתי, הדבר משפיע על יוקר המחייה. מעבר להשפעה על יוקר המחייה באופן כללי, ישנה תופעה עולמית המכונה "עוני מחזור" ונוגעת לקושי לעמוד בנטל הכלכלי של רכישת מוצרי היגיינה למחזור וההשלכות השליליות הכרוכות בכך. על רקע העלויות של מוצרים אלה וחיוניותם, יש לחוסר הגישה אליהם השלכות חינוכיות, מעמדיות, חברתיות ובריאותיות.

גם במדינות מפותחות, אי-יכולת לרכוש מוצרים אלה מביאה לידי שימוש בחלופות לא היגייניות ומסכנות בריאות, כגון מוצרים מאולתרים או משומשים.

על פי הנתונים לשנת 2021 שרוכזו על ידי מנהל המחקר בביטוח הלאומי, עולה כי שיעור הנשים העניות בישראל גבוה יותר משיעור הגברים העניים: 23.1 אחוז מהנשים הבוגרות (מעל גיל 18) הן עניות, לעומת 18.2 אחוז מהגברים הבוגרים. בשנת 2021, 22,000 משפחות שבראשן עומד הורה עצמאי קבלו קצבה להבטחת הכנסה כאשר בראש 95 אחוז מהן עומדות נשים. סך המשפחות המקבלות הבטחת הכנסה היה 83,500 משפחות בממוצע לחודש.¹

בשנת 2017, משרד הכלכלה והתעשייה ערך מחקר בתחום יוקר המחייה אשר השווה מחירים בישראל של שלושה סוגים של מוצרי היגיינה למחזור – תחבושות היגייניות, טמפונים ומגני תחתונים – עם

¹ הביטוח הלאומי, [לקראת יום האישה הבינלאומי – כ-23.1% מהנשים הן עניות לעומת 18.2% מהגברים](#), אתר הביטוח הלאומי, 7.3.2022.

מחיריהם של מוצרים אלה ב-15 מדינות מערביות. במחקר נמצא שמוצרים אלה יקרים בישראל ממוצע המחירים שלהם במדינות האחרות: תחבוסות היגייניות היו יקרות בכ-9 אחוז, מגני תחתונים בכ-18 אחוז וטמפונים בכ-27 אחוז.² במחקר נוסף, שביצע מרכז המחקר והמידע של הכנסת, נמצא שמקובל בעולם להשתמש בכלים פיסקליים כדי להוריד את מחיריהם של מוצרי מחזור, בעיקר באמצעות הפחתה או פטור ממע"מ.³

בתחילת שנת 2021 חוקק חוק בסקוטלנד אשר מחייב רשויות מקומיות, מוסדות חינוך והשכלה וגופים נוספים המעניקים שירות לציבור לחלק ללא עלות מוצרי היגיינה למחזור.⁴ על פי הנחיות שממשלת סקוטלנד פרסמה עבור הגופים המחויבים לכך, עליהם להנגיש את מוצרי המחזור באופן שאין צורך לבקשם במיוחד (לדוגמה, באמצעות עמדת חלוקה בתוך שירותים ציבוריים), אין להגביל את כמות המוצרים שניתן לקחת ואין צורך בהצדקה מיוחדת כדי לקחתם.⁵

העדר הגישה בגופים ציבוריים בישראל למוצרי מחזור עלול לפגוע בכבוד האדם, בזכות לבריאות, בזכות לשוויון, לגרום לתחושות בושה והשפלה, לתת לגיטימציה לסטיגמות שליליות וכן לקבע תפיסות של אפליה פסולה.

מאחר שמדובר במוצרים בסיסיים, מוצע לחייב גופים ציבוריים במדינת ישראל לספק באופן זמין ונגיש מוצרי מחזור בתאי השירותים המופעלים על ידיהם.

---

² משרד הכלכלה והתעשייה, [הפחתת יוקר המחייה במשק הישראלי: השוואה בינלאומית – מוצרי היגיינה נשית](#), משרד הכלכלה והתעשייה, ספטמבר 2017.

³ רמי שוורץ, [כלים להנגשת מוצרי היגיינה נשית: מבט משווה](#), הכנסת – מרכז המחקר והמידע, 17.2.2022.

⁴ UK Government, [Period Products \(Free Provision\) \(Scotland\) Act 2021](#), [legislation.gov.uk](#), 12.1.2021

⁵ Scottish Government, [Period Products \(Free Provision\) \(Scotland\) Act 2021: guidance](#), [gov.scot](#), 27.9.2021